

GRAĐANSKI

Pregovori

Pišu: Vladimir Pavićević i Daliborka Uljarević

Početak pristupnih pregovora označava prelomnu tačku u građenju zrele političke kulture u državi u kojoj su se oduvijek klijentelizam i autoritarnost poštovali više od demokratskih obrazaca i načela.

Umjesto da je neprestano zamišljamo kao kakvog stranca, vrijeme je da evropsku ideju počnemo živjeti.

Očekujući da će na ljeto početi pregovore o članstvu u Evropskoj uniji, crnogorska Vlada je imenovala **Aleksandra Andriju Pejovića** za glavnog pregovarača. On je, brzo po imenovanju, obavio konsultacije sa akterima koji bi trebalo da doprinose ovom procesu –šefovima političkih stranaka, predstavnicima organizacija civilnog društva i drugim zainteresovanim pojedincima i grupacijama. Time se, u jednom polju simboličkog tumačenja, moglo razumjeti da Vlada želi ozbiljno zakoračiti u težak, dugotrajan i stvarni poduhvat promjena koji bi na kraju procesa evropske integracije trebalo da Crnu Goru učini demokratskom državom u čijem je temelju vladavina prava. Ali, što je osim simboličkih gestova potrebno uraditi kako bi se stvorila takva Crna Gora - spremna za EU i bolja za sopstvene građane i građanke?

Prva teza koju u Crnoj Gori moramo učiniti jasnom jeste da početak pristupnih pregovora označava naše razumijevanje evropske integracije kao unutrašnjepolitičkog opredjeljenja ka neophodnosti da se reformišu institucije, uredi i osnaži pravosuđe, uspostavi vladavina zakona i uporedo sa tim uskladi svih 35 oblasti u okviru kojih se pregovara sa EU. Glavni pregovarač bi trebalo da obezbijedi podršku Vlade Crne Gore za ovaj stav kao osnovni u njegovom daljem poslu pregovaranja i da ga od danas, pa do dana početka pregovora, i sve do njihovog okončanja, u ime tima koji će predvoditi, neprestano ponavlja kao polazni. Ovo je naročito važno uraditi kako bi se obezbijedila saglasnost ključnih aktera u Crnoj Gori da se pristupanje EU shvati kao proces promjene načina vladanja i dosadašnjeg političkog djelovanja.

Druga stvar koju bi glavni pregovarač trebalo da uradi jeste da već danas poruči političarima u Crnoj Gori da je iscurilo vrijeme u kojem je bilo moguće proces evropske integracije svoditi na tehničke aspekte i time maskirati nevoljnost u sprovođenju reformi. Treba otvoreno reći da početak pristupnih pregovora označava prelomnu tačku u građenju zrele političke kulture u državi u kojoj su se oduvijek klijentelizam i autoritarnost poštovali više od demokratskih obrazaca i načela. Time bi se stvorili uslovi da se postojeća podrška procesu evropske integracije Crne Gore većine aktera transformiše u čvrsti konsensus o evropskim vrijednostima kao osnovnom integrativnom faktoru političke zajednice. Povezujući nas u političkoj zajednici preko ideala i načela koji su opšte prihvaćeni, uspostavlja se i stabilnost inače krhkog poretka.

Treće polje koje je, u ovom trenutku, važno jeste način formiranja radnih grupa za pripremu pregovora o pristupanju Crne Gore EU po pojedinim poglavljima pregovora, kao baze piramidalne pregovaračke strukture. Administrativni i stručni kapaciteti države su, za posao koji predstoji, skromni. Podjednako je skromno i iskustvo u poslovima kojima se definišu velika pitanja za budućnost naših građana i građanki. Zato je neophodno da se u grupama koje će pripremati i voditi pregovore u pojedinačnim oblastima, stvore mjesta za organizacije civilnog društva i akademske zajednice, koje imaju kapacitete da pruže ekspertizu, ali i težinu prijedlozima našeg pregovaračkog tima. EU počiva na dijalogu i saradnji sa civilnim

društvom, pa je logično i neophodno uključenje relevantnih predstavnika sektora u ovaj proces. U slučaju Crne Gore, imajući u vidu realan uticaj i značaj civilnog društva, ovo otvara i veći stepen odgovornosti državnih struktura za korišćenje tih resursa u ostvarenju javnog interesa.

Centar za građansko obrazovanje (CGO) će, na primjer, nadzirati pregovarački proces i predlagati konkretna rešenja za pojedinačna pitanja u oblastima koja su u srcu interesovanja naše organizacije, a koja su svrstana u poglavlja 23 (pravosuđe i osnovna prava), 24 (pravda, sloboda i bezbjednost) i 26 (obrazovanje i kultura).

Sam početak pregovaračkog procesa biće najsloženji dio procesa pridruživanja zbog političkih implikacija koje ima i potrebe da se uspostavi balans između naizgled sukobljavajućih normi tzv. »brzine integracija«, «demokratske kontrole» i «učješća svih zainteresovanih strana». Zato je njegova adekvatna priprema suštinska kako bi se postavila mapa puta ka EU.

Konačno, uspjeh pregovora Crne Gore sa EU, neće zavisiti samo od članova pregovaračkog tima, već i od toga koliko će se pojedinci i organizacije koje djeluju u različitim oblastima angažovati u ovom procesu kroz svoje autonomne programe. Vladin tim za pregovore mora pokazati otvorenost i uvažavanje tih programa kao oblika pomoći i podrške u dostizanju velikog cilja - članstva u EU, a ne, što je nerijetko bila praksa do sada, dodatno antagonizirati aktere ili mjeriti patriotizam krajnje problematičnim kriterijumima.

Preporuke iz ovoga teksta treba čitati u sklopu napora da golim okom vidljivu stvar da je Crna Gora geografski u Evropi pretvorimo u to da je naša država evropska i po sistemu vrijednosti i kvalitetu života crnogorskih građana i građanki. Umjesto da je neprestano zamišljamo kao kakvog stranca, vrijeme je da evropsku ideju počnemo živjeti.

Uljarević je izvršna direktorka, a Pavićević programski direktor Centra za građansko obrazovanje (CGO)